

МАЈА ПЕЛЕВИЋ

КАО ДА КРАЈ НИЈЕ НИ САСВИМ БЛИЗУ

БИТЕФ ТЕАТАР БЕОГРАД

19–25. ЈУН

MAJA PELEVIĆ

LIKE THE END ISN'T THAT CLOSE

BITEF THEATRE BELGRADE

JUNE 19TH – 25TH

Режија: НИКОЛА ЗАВИШИЋ
Ауторка текста: МАЈА ПЕЛЕВИЋ
Видео и VR: ФИЛИП МИКИЋ
Композиторка: АЊА ЂОРЂЕВИЋ
Продуценткиња звука: МИНА СТРУГАР
Асистенткиња режије и видео продукције:
ЈЕЛЕНА ПИЉИЋ
Асистент видео продукције: САЊИН ЂОРОВИЋ

Direction: NIKOLA ZAVIŠIĆ
Writer: MAJA PELEVIĆ
Video and VR: FILIP MIKIĆ
Composer: ANJA ĐORĐEVIĆ
Sound producer: MINA STRUGAR
Assistant director and video producer:
JELENA PILJIĆ
Assistant video producer: SANJIN ĐOROVIĆ

Гласови

Voices

МИНА СТРУГАР
АЊА ЂОРЂЕВИЋ
ЈЕЛЕНА ПИЉИЋ
КАТАРИНА ВОЈНОВИЋ
МАЈА ПЕЛЕВИЋ
ТАЊА СТРУГАР
Дигитални стјуард: ЉУБОМИР РАДИВОЈЕВИЋ
Асистенткиња дигиталног стјуарда:
МАЈА ЈОВАНОВИЋ

MINA STRUGAR
ANJA ĐORĐEVIĆ
JELENA PILJIĆ
KATARINA VOJNOVIĆ
MAJA PELEVIĆ
TANJA STRUGAR
Digital steward: LJUBOMIR RADIVOJEVIĆ
Assistant of digital steward:
MAJA JOVANOVIĆ

Представа траје 1 сат и 10 минута

The play is 1 hour and 10 minutes long

СПИСАТЕЉИЦА

На овом пројекту аутори су сви јер су заједнички радили и промишљали о реалности која нас чека, многобројним питањима и темама о могућем саживоту са машинама: Да ли је данас у самоћи и изолацији, у искривљеним перцепцијама реалности могуће више него икад градити нове облике заједништва, нове породице? Шта ако ћемо наше нове породице радосно правити са машинама? И да ли ћемо имати храбрости за то?

МАЈА ПЕЛЕВИЋ (БЕОГРАД, 1981)

Завршила Факултет драмских уметности у Београду 2005. и докторирала на Интердисциплинарним студијама на Универзитету уметности у Београду 2012. Чланица пројекта Нова драма. Изведене драме: *ESCAPE*, *Лер*, *Будиће Лејди на један дан*, *Београд-Берлин*, *Поморанчина кора*, *Ја или неко други*,

Скочићевојка, Можда смо ми Мики Маус, Чудне љубави, Последнице, Пошћуно скраћена историја Србије (са Слободаном Обрадовићем) и *Невидљива*.

Са Миланом Марковићем је 2012. реализовала пројекат *Они живе – у њојрази за нултим текстом*. Написала је, режирала, и у Битеф театру извела драму *Последнице* (2013), а у Народном позоришту Београд режирала је *Моје напрате* Томаса Бернхарда (2015) и свој текст *Боливуд* (2018). Са Олгом Димитријевић урадила је представу *Слобода је најскупиља књижевна реч* (2016).

Добитница је награда „Борислав Михајловић Михиз“ за драмско стваралаштво и „Слободан Селенић“ за најбољу дипломску драму, победница конкурса Стеријиног позорја за оригинални драмски текст *Можда смо ми Мики Маус* (2007), добитница Стеријине награде за најбољи драмски текст *Поморанџина кора* (2010) и награде на конкурс „УНИМА“ за најбољи оригинални текст *Невидљива* за луткарско позориште.

РЕДИТЕЉ

Представа је инспирисана суптилним пребацавањем света, односа и људских интеракција у дигиталну реалност, покушајем промишљања неких нових облика саживота и заједништа човека и машине у најинтензивнијим временима које смо искусили до сад. Публика коју чини петоро људи имаће прилику да искуси виртуелно путовање кроз могуће нове светове око и унутар нас самих. Кроз интерактивну игру тренутног заједништва које се успоставља у микроструктури позоришног чина, публици се даје прилика да истовремено буде извођач, посматрач и учесник бирајући угао гледања. Користећи виртуелну реалност, аудио-визуелне инсталације и текст, односно глас који позива на учествовање, овај чин постаје позив на макар и малу, неприметну личну револуцију.

Да ли је ово што нам се догађа почетак неминовне апокалипсе, симболички астероид који иде ка земљи да разнесе цивилизацију какву једино познајемо или је позив на преиспитивање свега онога што су нас научили до сад? Одакле почети? Какве заједнице градити? Какве одлуке доносити? На који начин волети?

НИКОЛА ЗАВИШИЋ (БЕЛА ЦРКВА, 1976)

Студирао је режију у Прагу и Београду. Магистрирао у Прагу где је са Ислањанком Стефи Торс основао трупу са којом је радио и путовао по разним фестивалима у Чешкој и Европи. Од 2004. у Србији је урадио више представа за децу, међу којима су *Кики и Бозо* Андрее Валеан (награда жирија на фестивалу ТИБА) и *Скоро свако може да падне (осим чајље)* по кратким причама Тона Телехена у позоришту „Душко Радовић“, затим *Тришца рајске њице* Бранка Димитријевића у НП Ужице (награда за режију на Фестивалу позоришта за децу у Котору 2007), *Аладинова чаробна лампа* Александра Новаковића (Гранд при за режију и представу у целини на луткарским сусретима у Новом Саду 2007) и *Басијен и Басијена* В. А. Моцарта у позоришту „Пинокио“ (награда за представу на луткарским сусретима у Нишу 2008).

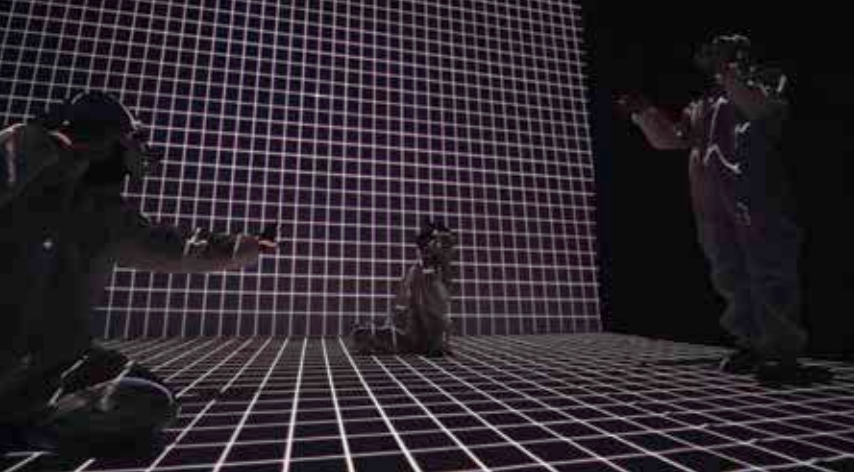

Када је реч о представама за одрасле, то су: 1984 Џорџа Орвела, копродукција Битеф театра и Гранд Театра из Гронингена (Холандија), *Пласшелин* Василија Сигарјева у Атељеу 212, *Замак Франца Кафке* у ЈДП-у, *Годо на усхијаном лименом крову* у СНП-у Нови Сад, *Разбојници* Фридриха Шилера у НП Суботица, *Бли Јелене Мијовић* у Атељеу 212. Био је селектор иностраног програма Стеријиног позорја 2009. године.

КРИТИКА

ПОПУЊАВАЊЕ САМОЋЕ

Дакле, дешава се у позоришту, зове се представа, али највећа грешка коју можете да направите је да се понашате као да сте у драмском позоришту – седнете на своје место и сасвим мирно, у мраку, гледате представу (почетак–средина–крај), уживљавате се у емоцију ликова, критички промишљате друштвене проблеме, пратите драмску радњу и јако се трудите да се случајно не закашљете, да не зашкрипи столица или не дај боже (!) зазвони

мобилни телефон. Међутим, *Као да крај није ни сасвим близу* није та врста представе, тачније, то и није представа. Реч је о догађају (хепенинг?, перформанс?, видео-рад?) који захтева спремност да учествујете, да се препустите, замишљате, да осетите сопствену самоћу и анонимност...

Дигитални стјуард (Љубомир Радивојевић) уводи вас у импровизовану гардеробу и даје вам да обучете одело какво носи медицинско особље у црвеним ковид зонама. Питате се зашто. А зашто да не? Хајде, поштено признајте да сте се за ових годину дана много пута питали како је то бити у том оделу... Дакле, када обучете одело и ставите маску на лице (са којом сте у ствари и дошли у позориште), можете да извадите своје мобилне телефоне и фотографишете се. Прилику да на друштвеним мрежама подели своју фотку у *костиму* готово да нико не пропушта. Након што сте се фотографисали, кренете полако са дигиталним стјуардом у правцу дешавања. Пратите његов лагани, готово церемонијални корак који вас тера да се узбиљите, погледате око себе и суочите се са огромним екраном на коме се емитују огромне фотографије различитих лица. Иза тог екрана налази се простор изведбе.

То је простор у облику велике коцке омеђене платнима. Уђете у простор и чекате да буде доведено још четворо гледалаца/учесника. Дигитални стјуард вам каже да сте слободни да се понашате како желите – ходате, разгледате, чак и да изађете... Са ове стране великог платна које доминира позорницом Битеф театра приказују се стотине различитих лица. Слика се постепено прелива на под. Занимљиво је како *гледаоци*, несвесно, када слика крене да се прелива на под, узмичу (да не *зизе* представу?), све

док не буду сатерани уз сам платнени зид коцке у којој се дешава изведба. Вођени навиком позоришног гледаоца, заборављају шта је дигитални стјуард рекао на почетку: Можемо слободно да шетамо по простору и да се опходимо како нам одговара. На пример, да приђемо екрану и покушамо да предвидимо алгоритам по коме се лица понављају, или да екране који се преливају на под користимо као коцкице за игру школица, или да легнемо на лежај и гледамо како се лица рефлектују на плафону...

Занимљива је групна динамика – можемо да седнемо на црне сунђере који су са стране, али док се не појави неко *храбрији*, остали се не усуђују да било шта дирају већ стоје са стране и не разговарају – јер се у позоришту не прича, да се не би сметало глумцима. Гледаоци драмске представе нису навикли да учествују у представи и јако се труде да не сметају, по цену да њима све то почне да смета. Међутим, овде *живих* глумаца нема, већ само дигиталних гласова извођача (Мина Стругар, Ања Ђорђевић, Јелена Пиљић, Катарина Војновић и Маја Пелевић). Публика/учесници су сами онако како су сами пред екраном свог рачунара или телефона, али се чврсто држе својих позоришних навика, и управо у том (рас)кораку између задате ситуације и навике умножавају се могућа значења овог извођења.

Све се врти око онога што је супротно позоришту, а то је осећање самоће. Феномен самоће је нешто са чиме се свако суочио у ковид времену и аутори овог пројекта нас стално враћају на то осећање. Самоћа није нужно ни нешто лепо, ни ружно, ни срећно ни тужно... самоћа је празнина која тражи да се попуни, да се структурише, испита, осети... Током догађања гласови говоре приче и

асоцијације, углавном пријатне или зачудне, које могу да пробуде различите емоције. Уз њихову помоћ и помоћ звукова и видео-радова можете да се препустите њиховим асоцијацијама или да се отиснете пут својих асоцијација на звездано небо, лепо покошену траву, морску плажу, кишу, на светла са компјутерског екрана, на непозната лица која промичу екраном... Парчићи сећања на слободно кретање природом, градом, виртуелним просторима...

Ако сте спремни да се препустите, можете сести на под и замишљати да сте на обали мора, да ходате по киши, лежите на трави... Одела која сте обукли с једне стране подсећају вас на усамљеност и изолованост, а с друге стране иду напред новостеченој слободи. Прекривени маском и оделом, потпуно сте анонимни, а ваше цивилно одело је заштићено од прљања – можете да се играте и препуштате, ако желите. Но, ако не желите, можете стајати са стране, сатерани уз платнени зид, и хипнотисано гледати у екран. Ваша је воља како ћете искористити своју слободу под условом да сте је свесни.

Марина Миливојевић Мађарев
(Време, 4. 2. 2021)

РИТУАЛ ПРЕЛАСКА У НОВИ СВЕТ

Првих четрдесетак минута лагано падамо у опуштајуће, хипнотичко стање, занесени речима и мислима о страховима, али и о новим могућностима, пред временом апокалипсе (текстове слушамо путем аудио записа, снимљених гласова који припадају Мини Стругар, Ањи Ђорђевић, Јелени Пиљић, Катарини Војновић и Маји Пелевић). Речи су испреплетане са одговарајућом, ла-

ганом, медитативном музиком, и визуелизоване пројекцијама, илустративним, асоцијативним или апстрактним, призорима космоса, природе, кише, сунца... У другом делу перформанса нам Љуба даје специјалне наочаре, или маске за очи, у којима гледамо тродимензионалне апстрактне пројекције, тачака и облика различитих боја, призоре који иду корак даље у јачини визуелног доживљаја. Они су такође праћени речима и музиком, као у претходном делу извођења. Наш перформанс се завршава где је и почео, у гардероби, скидањем костима, симболичким и конкретним враћањем у нашу стварност.

Традиционалних извођача у овом пројекту нема, извођачи смо ми сами, гледаоци, што донекле подсећа на структуралистичке расправе Ролана Барта о смрти аутора уметничког дела. Читалац, односно гледалац у овом случају, у доброј мери сам ствара значења, подстакнут делом које обилује празнинама. Може се рећи да гледалац-извођач овог перформанса добија онолико колико да, односно угради у ткиво игре.

Такође, чињеница да је петочлана публика главни учесник који улази у улогу бића пред апокалипсом, облачењем костима и ступањем на позорницу, граничну зону пред крајем света, успоставља јака ритуална значења. Када се кроз овакву игру, уметнички чин, оживи осећање стрепње, поменуто на почетку, које репродукује тескобну стварност, долази до катарзе, чишћења јадико-

вања и језе, што је суштина естетског искуства. За то естетско искуство је, како пише Ерика Фишер-Лихте, надовезујући се на Аристотела, неопходна специфична перцепција гледаоца. Она води ка његовој трансформацији која има порекло у ритуалу лечења. Дело, у овом случају аудио-визуелни мозаик, побуђује емоције гледаоца-учесника које воде у лиминално, прелазно стање, простор између који се завршава катарзом.

То прелазно стање, које се нарочито ефектно постиже у оваквим измештајућим сценским пројектима, суштина је искуства које су многи теоретичари анализирали. Лесинг је, на пример, пропацирао важност позоришта баш због те трансформативне снаге, *емоциивне заразе* која нас осваја, придобија и чисти, симболички нас премештајући на поље нових почетака. Другим речима, ограничења у којима данас сви живимо не морају да буду безизлазан простор спутаности, већ се, можда путем уметности, могу претворити у место промена и новопронађене слободе.

Ана Тасић
(Полиџика, 19. 1. 2021)

AUTHOR

MAJA PELEVIĆ (BELGRADE, 1981)

Graduated from the Faculty of Dramatic Arts in Belgrade in 2005 and obtained her Ph.D. at the Interdisciplinary Studies at the University of Belgrade in 2012. She is a member of the New Drama Project. Some of her staged texts include: *ESCAPE*, *In Neutral Gear*, *Be a Lady for a Day*, *Belgrade-Berlin*, *Orange Peel*, *I or Someone Else*, *Jumpgirl*, *Maybe We Are Mickey Mouse*, *Strange Loves*, *Consequences*, *A Fully Abridged History of Serbia* (with Slobodan Obradović), and *The Invisible*.

Together with Milan Marković, she created a project called *They Live – Searching for Text Zero* in 2012. She wrote and directed *Consequences* in Bitef Theatre in 2013, as well as *My Prizes* by Thomas Bernhard in the National Theatre in Belgrade in 2015 and *Bollywood* in 2018, based on her original drama. In 2016, together with Olga Dimitrijević, she staged *Freedom: The Most Expensive Capitalist Word*.

She has won the Borislav Mihajlović Mihiz Award for her plays, the Slobodan Selenić Award for the best graduation play, the Sterijino

Pozorje Festival Award for the original dramatic text *Maybe We Are Mickey Mouse* in 2007 and for *Orange Peel* in 2010, as well as the UNIMA Award for the best original text for puppet theatre for *The Invisible*.

DIRECTOR

NIKOLA ZAVIŠIĆ (BELA CRKVA, 1976)

He studied direction in Prague and Belgrade. He received his Master's Degree in Prague, where he founded a group with Steffi Tors, an artist from Island, and they toured various festivals in the Czech Republic and entire Europe. Since 2003, he has done numerous plays for children, including *Kiki & Bozo* by Andreea Vălean (received the TIBA Award) and *Almost Anyone May Fall, Except the Heron* (Children Theatre "Duško Radović", based on Toon Tellegen's short stories), *The Bird of Paradise* (National Theater Užice, written by Branko Dimitrijević, received the First Price for Direction at the Children's Theater Festival in Kotor in 2007), *Aladdin and the Enchanted Lamp* (Puppet Theatre "Pinocchio" Belgrade by Aleksandar Novaković, received the Grand Prix for Direction and Play at the Puppet Theatre Festival in Novi Sad in 2007), and *Bastien und Bastienne* (Puppet Theatre "Pinocchio" Belgrade by Wolfgang Amadeus Mozart, received the First Price for Direction at the Puppet Theatre Festival in Niš in 2008).

He directed the following plays for adults: *1984* (by George Orwell, Bitef Theatre Belgrade, and Grand Theatre Groningen, Holland), *Plasticine* (by Vassily Sigarev, Atelier 212 Belgrade), *The Castle* (by Franz Kafka, Jugoslav Drama Theatre Belgrade), *Godot on a Hot Tin Roof* (by Branko Dimitrijević, Serbian National Theatre Novi Sad), *The Robbers* (by Friedrich Schiller, National Theatre Subotica), and *Bli* (by Jelena Mijović, Atelier 212 Belgrade). He was the selector of the international selection at the 2009 Sterijino Pozorje Festival.

REVIEWS

It all comes down to something that is the opposite of theater, and that is the feeling of loneliness. Everyone has faced the phenomenon of loneliness during the COVID pandemic, and the authors of this project constantly bring us back to that feeling. Loneliness is not necessarily

something beautiful, ugly, happy nor sad... It is a void that seeks to be filled, to be structured, examined, felt... During the performance, the voices tell stories and associations, generally pleasant or strange, that can spark different emotions. With their help and the help of the audio and visual feed, you can indulge in their associations or start on the quest of associations to the starry sky, the beautifully mown grass, the sea beach, the rain, the lights from the computer screen, the strangers moving through the screen... Those are fragments of memory of moving freely through nature, city, virtual spaces... If you are ready to indulge, you can sit on the floor and imagine that you are on the beach, walking in the rain, lying on the grass... The suits you are wearing, on the one hand, remind you of loneliness and isolation, while, on the other, go hand in hand with the newly acquired freedom. Covered in a mask and suit, you are completely anonymous, and your civilian suit is protected from dirt – you can play and indulge if you want to. But, if not, you can just stand to the side, by the canvas wall, and stare mesmerized at the screen. It is up to you to decide how you will use your freedom – as long as you are aware of it.

Marina Milivojević Mađarev (*Vreme*, 4th February 2021)

This project has no traditional performers, as we are the performers ourselves, as well as the spectators, which is somewhat reminiscent of Roland Barthes' structuralist discussions about the death of the author. The reader – the viewer in this case – forms meanings, stimulated by the part that abounds in gaps. It can be said that the spectator-performer of this performance gets as much as he can, that is, as much as he incorporates into the fabric of the game. (...) Lessing, for example, propagated the importance of the theater precisely because of that transformative power, the emotional contagion that conquers and purifies us, symbolically moving us to the field of new beginnings. In other words, the constraints in which we all live today do not have to be a hopeless space of restraint, but, perhaps through art, those can be turned into a place of change and newfound freedom.

Ana Tasić (*Politika*, 19th January 2021)

